КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ
ЧҮЙ ОБЛУСУ
ЫСЫК-АТА РАЙОНУ
АК-КУДУК
АЙЫЛ АЙМАГЫНЫН
АК-КУДУК
АЙЫЛДЫК КЕҢЕШИ

КЫРГЫЗСКАЯ РЕСПУБЛИКА
ЧУЙСКАЯ ОБЛАСТЬ
ЫСЫК-АТИНСКИЙ РАЙОН
АЙЫЛНЫЙ КЕНЕШ
АК-КУДУК
АЙЫЛНОГО АЙМАКА
АК-КУДУК

Т О К Т О М № 12/11-29

23-декабрь 2024-жыл Киров а.

2025-2027-жылдарга карата Ак-Кудук айыл аймагынын социалдык-экономикалык өнүктүрүү программасын бекитүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын “Жергиликтүү мамлекеттик адмиинистрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүдө” мыйзамынын 34-39-беренелерине жана Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин 88-беренесине ылайык, бюджет, каржы, экономика, салык, инвестиция жана муниципалдык менчик боюнча туруктуу комиссиясынын корутундусун угуп жана талкуулап, Ак-Кудук айылдык кеңеши токтом кылат:

1.2025-2027-жылдарга карата Ак-Кудук айыл аймагынын социалдык-экономикалык өнүктүрүү программасы тиркемеге ылайык бекитилсин.

2. Программада камтылган иш-чарлардын аткарылышын камсыз кылуу жагы Ак-Кудук айыл аймагынын айыл өкмөт башчысы А.М.Омуралиевге тапшырылсын.

3. Ушул токтом каттоого алынсын жана Кыргыз Республикасынын мамлекеттик ченемдик укуктук актыларынын реестрине киргизүү үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтүлсүн.

4. Ушул токтомдун аткарылышын контролдоо Ак-Кудук айыл кеңешинин бюджет, каржы, экономика, салык, инвестиция жана муниципалдык менчик боюнча туруктуу комиссиясына жүктөлсүн.

Төрага: Дж.Маванкуй

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ
ЧҮЙ ОБЛУСУ
ЫСЫК-АТА РАЙОНУ
АК-КУДУК
АЙЫЛ АЙМАГЫНЫН
АК-КУДУК
АЙЫЛДЫК КЕҢЕШИ

КЫРГЫЗСКАЯ РЕСПУБЛИКА
ЧУЙСКАЯ ОБЛАСТЬ
ЫСЫК-АТИНСКИЙРАЙОН
АЙЫЛНЫЙ КЕНЕШ
АК-КУДУК
АЙЫЛНОГО АЙМАКА
АК-КУДУК

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е № 12/11-29

23 декабря 2024 года с. Кировское

Об утверждении программы социально-экономического развития Ак-Кудукского айылного аймака на 2025-2027 годы

В соответствии со статьями 34-39 Закона Кыргызской Республики” о местной государственной администрации и органах местного самоуправления " и статьей 88 Бюджетного кодекса Кыргызской Республики, заслушав и обсудив заключение постоянной комиссии по бюджету, финансам, экономике, налогам, инвестициям и муниципальной собственности, Ак-Кудукский айылный кенеш постановляет:

1. Утвердить программу социально-экономического развития Ак-Кудукского айылного аймака на 2025-2027 годы согласно приложению.

2.Выполнение мероприятий, содержащихся в программе поручить главе айыл окмоту Ак-Кудук А.М.Омуралиеву.

3.Зарегистрировать настоящее постановление и направить в Министерство юстиции Кыргызской Республики для включения в реестр государственных нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

4. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на постоянную комиссию Ак-Кудукского айылного кенеша по бюджету, финансам, экономике, налогам, инвестициям и муниципальной собственности.

Председатель: Дж.Маванкуй

Ак-Кудук айыл аймагынын 2025-2029- жылдарга социалдык-экономикалык өнүктүрүү программасы.

1-БӨЛҮМ. АЙМАКТЫН ЖАЛПЫ МҮНӨЗДӨМӨЛӨРҮ	
Географиялыкабал	Ак-Кудук айыл аймагы Чүй облусунун чыгыш тарабындагы Ысык-Ата районунда айыл жергенсинде жайгашкан. Аймак чыгышта Кочкорбаев айыл аймагы менен батыштан Жайылма,Узун-Кыр айыл аймактары менен чектешет ж.б. Айылдык аймактын борбору Киров айылы. Облустук борбордон алыстыгы 23км. Борбордон алыстыгы 35км. Жалпы аянты 11 152 мин кв.м. Деңиз деңгээлинен бийиктиги 1100м. АТР дин алкагында мурунку Милянфан жана Ак-КУдук айыл аймактары биригип 2024-жылы Борбору **Киров** айыл Ак-Кудук айыл өкмөтү болуп которулган. Айыл аймагын Хунчи, Ак-Кудук, Котовское, Киров, Первомайское жана Милянафан айылдары түзөт
Жалпыаянты (Га)	**11152**
Ландшафт жанажаратылышшарттары	Негизинентоолуу аймак, деңизденгээлинен665 метр бийиктиктежайгашкан. Кескинконтиненттик климат айыл чарбасынынөнүгүшүнөолуттуутаасиринтийгизет. Кыш мезгили 3 айгасозулатжанакардынорточотушушуменeнкоштолот, минималдуутөмөнкү температура 25°Сжетишимүмкүн. Жаймезгилинде температура 35°Счейинжетишимүмкүн. Жайындаорточо температура 30°С, кышында25°С
АА калкы (адам),аялдардын саны:**5387** аныничинде (айылдарда):	10940 адам, анын ичинен аялдар-5367
Кировайылы(АА борбору)	борбору
с.Ак-Кудук	1212
с. Киров	2122
с.Хунчи	829
с.Первомайское	984
с.Котовское	262
с.Милянфан	5531
СЭӨПнынмаксаты	Биздин айыл аймагыбыздынөнүгүп-өсүшүүчүн ар биржашоочубуздунсалымыболушукерек. Келечектеайылыбыз ар тараптууөнүгүп, алдыңкыорунгачыккан аймак болот. "Өнүккөн айыл - өлкөнүнжүзү" демекчисоциалдык-экономикалыкжактанөсүшболушуүчүнишкерлердиколдоо, жумушчуорундарынтүзүү, инфрастурктураныжакшыртуу, инвестиция тартуужанаишкеашыруу, илим-билимге басым жасоо, калктынбардыккатмарын, аныничиндеаялдардын, жаштардын, жашкурактагыбалдардынөнүгүүсүнөжанатарбиялануусунакөңүлбуруу, туризм тармагынөнүктүрүүжанашарттарынтүзүү, спорт, маданият, ден-соолукж.б. көптармактууиштержасалат.

	Өсүпкележатканжаштаргаүлгүкөргөзүүаркылуумекенчил, патриот инсандарчыгат. Ак – Кудук айыл аймагынын 2025-2029-жылдарга карата социалдык-экономикалыкөнүгүүпрограммасын (СЭӨП) түзүүнүннегизгимаксаты айыл аймагынынбешжылгаконкреттүүөнүгүүпрограммасыништепчыгуу, жергиликтүүкалктынжашоодеңгээлинжогорулатуу. Өнүгүү программа жергиликтүүсоциалдык-экономикалыкөнүгүүүчүнжогоркунатыйжаберүүчүкаражат катары кызматкылатжана айыл аймагынынкелечегинешарттүзөт. 1.Айыл аймагындагы жаш муундардынсоциалдык-экономикалык, маданийжанаэкологиялыкбакубаттуулугунжогорулатуу; 2.Ак – Кудук айыл аймагынын экономикасы негизи болгон айыл чарбасын жана мал чарбасын өнүктүрүү; 3.Жаңы ыкмаларды,технологияларды колдонуу менен кичи жана орто бизнестер ачылган, жеке ишкерлер соода-сатык жана экологиялык жактан таза айыл чарба продукцияларын өндүргөн; 4.Бул СЭӨПтө каралган милдеттерди ишке ашыруунун натыйжасында социалдык-экономикалык абалы, коммуналдык инфраструктурасы мындан дагы жакшыртылып, калктын бардык катмары үчүн, анын ичинде балдар, жардамга муктаж үй-бүлөлөр, жалгыз бой энелер, карыкартаңдар, ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдар үчүн ыңгайлуу, жагымдуу жашоонун бардык шарттары менен коопсуз болгон аймакка айланат; 5.Айыл аймагынын калкы таза суу, канализация, телефон жана интернет байланышы менен толук камсыздалып, билим берүү, маданият, спорт, саламаттыкты сактоо, санитария, көрктөндүрүү, жашылдандыруу тармактарында кызмат көрсөтүүлөрдүн сапаты жогорулайт. Ички жолдор асфальтталып, тротуарлар калыбына келтирилип, көчөлөр кеңейтилип, түнкү жарыктар орнотулат.

2-БӨЛҮМ. КАЛК

2.1. (таблица) Калк жанаэмгекресурстары

Категория	*факт*			*күтүлгөн.*	*прогноз*		
	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.	2026 ж.	2027 ж.
Жылбашындагытуруктуукалктын саны(адам)	10220	10325	10460	10721	10940	*18864*	*19258*
Өсүштемпи %		3,2	0,75	2,49	2,0	2,0	2,0
аныничиндеаялдар	*2455*	*2560*	*2665*	*2770*	*2875*	*2980*	*3085*
Жылбашындагыэмгеккежарамдуукурактагытуруктуукалктын саны, (адам)	7700	7760	7800	*7840*	7950	8020	8120
Өсүштемпи(%)		***3,4***	***1,01***	***2,75***	***2,26***	***2,26***	***2,26***

анын ичинде аялдар	*4050*	*4112*	*4200*	*4270*	*4290*	*4315*	*4500*
Экономикалыкишмердикт интүрлөрүбоюнча**иштеге нкалктын саны**(адам):	5880	7058	7319	7840	8026	8183	8265
Айыл чарба	3731	3931	3946	4046	4145	4258	4300
Өнөржай	614	729	802	894	896	899	901
Иштетүүчү	-	-	-	-	-	-	-
Электр энергиясы	-	-	-	-	-	-	-
Курулуш	535	639	678	745	755	762	769
Соода	323	336	364	430	480	495	502
Транспорт жанабайланыш	677	694	738	841	858	870	883
Башка кызматтар	677	729	791	884	892	899	910
Калдыктарды кайра иштетүү	-	-	-	-	-	-	-
Жумушсуздардын саны(адам):	10	8	11	12	10	9	7
Өсүштемпи							
аныничиндеаялдар	4	3	4	4	3	4	3
Жакырчылыктынэңтөм өнкүчегиндетурганкалк тын саны(адам)	-	-	-	-	-	-	-
Өсүштемпи	-	-	-	-	-	-	-
Миграцияланганэмгекк ежарамдуукалктын саны(эл аралык миграция боюнчакеткендер, адам)	20	35	45	50	62	74	79
Өсүштемпи (%)		0,3	0,5	1	1,1	1,3	1,4

2.2. Эмгеккежарамдуукалктынөсүшүн, ишмененкамсызкылуужанаэмгекмиграциясымаселелеринта лдоо

2024-жылы ААнын жалпы калкы **10721** адамды түздү, анын ичинен эркектер , аялдардын саны 5334 киши. Жылына төрөлгөндөрдүн орто саны 121 баланы түздү. Калктын өсүшү болжолу жылына 3% ашпайт. Божомолдоодо орто мөөнөттүү келечекте ички жана тышкы миграциянын өсүшү күтүлбөй тургандыгы, ошондой эле калктын сырттан агылып келиши эске алынган. Болжолдонгон калктын саны калктын табигый өсүшү жана азайышы менен жөнгө салынууда

Айыл аймагыбызда социалдык чөйрөнү өнүктүрүүнүн негизги багыттарынын бири – калкты жакырчылыктан чыгаруу болуп эсептелет. Аталган багытта кеңейтилген масштабдагы комплексттүү жумуштар кедейчиликти кыскартуу менен күрөшүүдө калкты социалдык мобилизациялоо жолу менен биргеликте өкмөттүк эмес жана эл аралык уюмдарды тартуу менен аткарылат.

Эмгекке жарамдуу калктын саны 7840 адамды түзөт. Орто мөөнөттүү келечекте эмгекке жарамдуу калктын өсүшү жогорку темптерди көрсөтпөйт жана болжол менен ошол эле деңгээлде сакталат,бирок бул мезгилден кийин бул чараларды ишке ашыруунун эсебинен жогору көрсөткүчтөрдү күтүүгө болот. Экономиканы өнүктүрүүгө багытталган программа,

бул жаштардын сыртка агылышын олуттуу кыскартууга жана ошону менен эмгекке жарамдуу калктын кыйла олуттуу өсүшүнө алып келиши мүмкүн .
Ак-Кудукайыл аймагында 2024-жылы жалпы эмгекке жарамдуу калктын иш менен камсыз **болгон калктын** үлүшү **73,1%ды түздү**, бул кыйла жогору көрсөткүч жана болжолдуу эсептөөлөр боюнча ал азайбайт, ал тургай өсүүнү көрсөтөт. 2027-жылга салыштырмалуу **1,5%ды** түздү. Иш менен камсыз кылууда эң чоң үлүштү айыл чарбасы, чакан жана орто бизнес ээлейт – кызматкерлердин жалпы санынын **66% (2024-ж. 79251 адам).** Өнөр жай, соода жана курулуш сыяктуу ишмердүүлүктүн башка тармактары кызматкерлердин жалпы санында 10-12% дан ашпаган үлүшүн көрсөтүү менен кыйла артта калууда. Бул айыл аймагынын жана бүтүндөй райондун экономикасынын негизги багыты айыл чарбасы, чакан жана орто бизнес экендигин түшүндүрөт.
айыл аймакта расмий катталган **жумушсуздардын** саны 12адамга чейин кыскарган, бул эмгекке жарамдуу калктын **02% түзөт - бул дүйнөлүк практиканын стандарттары боюнча эң төмөнкү көрсөткүчтөрдүн бири.** Болжолдоо жумушсуздардын санынын кескин кыскарышын болжолдобойт, анткени мындай аз үлүшү мүмкүн болгон статистикалык каталардан улам алдын ала айтуу кыйын. Ошол эле учурда Киров айылында өнөр жай өндүрүшүнүн жана чакан бизнестин тез өнүгүшүнөн улам айыл аймактын башка айылдарында жумушсуздуктун өсүшүнүн олуттуу тобокелдиктери бар, буга атаандаштык себеп болушу мүмкүн, ошондуктан СЭӨП экономиканы өнүктүрүү жана инклюзивдик өсүү бөлүмдөрүндөгү саясаты айылдардагы калкты көбүрөөк иш менен камсыз кылуу боюнча чараларды камтыйт. Анын ичинде айыл чарба продукциясын кайра иштетүүчү ишканаларды жана фабрикаларды куруу, ошондой эле ишкердикти өнүктүрүү үчүн шарттарды түзүү, чет өлкөлүк ири инвесторлорду тартуу ниеттери бар. Айыл аймагынын географиялык өзгөчөлүктөрүн караган бөлүмүндө жаңы өнөр жай зоналарын түзүү (жер участокторун өнөр жай жерлерине айландыруу аркылуу), завод, фабрикаларды, логистикалык борборлорду куруу каралган.
Миграцияланган эмгекке жарамдуу калктын саны 2024-жылга карата **50**адамды түздү – республиканын башка региондорунун көрсөткүчтөрүнө салыштырмалуу бул өтө аз сан. Ал эми болжолдоодо мындай кичинекей көрсөткүчтүн да азайышы каралганы менен, жаштар үчүн келечектүү жумуш орундарынын жоктугунан, ошондой эле ички миграциянын күчөшүнүн мүмкүн болуучу тобокелдиктерин эске алуу зарыл.
СЭӨП калкты иш менен камсыз кылуу боюнча чараларды ишке ашырууну карайт:

- жаштарга ар кандай тренингдерди жана билим берүү курстарын табууга жана бүтүрүүгө көмөк көрсөтүү;
- үйдө отурган кыз-келиндерди чакан ишкерликке, кол өнөрчүлүккө жана тигүү цехтерине жумушка тартууга жардам берүү;

бизнес ачууда жаштарга, жаңы баштаган ишкерлерге жардам көрсөтүү.

- Айыл аймакта жайкы жана кышкы, ошондой эле тоо туризмин өнүктүрүү

Көйгөйлөр:

- Жумушорундарынынжоктугужанааздыгы
- Үлүшжерининжоктугу;
- Жашоошартынынначардыгы;
- Билимдеңгээлининтөмөндүгү;
- Ысырапкоорчулуктункөбөйүшү;
- Маалыматтынжетишсиздиги;
- Калктынкайдыгерлиги;

<u>**Корутундулар жана сунуштар**</u>:

Калктын жалпы санынын өсүшү анча деле чоң эмес – жылына 1%, ал калктын табигый өсүшү жана табигый азайышы менен гана жөнгө салынат.

Эмгекке жарамдуу калктын саны кескин өскөн жок.

Эмгекке жарамдуу калктын жалпы санында **иштеген калктын** үлүшү кыйла төмөн – **30%** жана өсөт. Калктын көбү айыл чарбасында **66%** иштейт.

Жумушсуздуктун деңгээли орто – эмгекке жарамдуу калктын **16,4%.**
Миграцияланган эмгекке жарамдуу калктын саны республиканын башка аймактарына салыштырмалуу өтө аз.
СЭӨПтүн максаты айыл аймакта жай өнүгүп жаткан өнөр жайды, айыл чарба багытын өнүктүрүүгө багытталат.

3-БӨЛҮМ. КЫЗМАТТАР ЖАНА ЖЕРГИЛИКТҮҮ ИНФРАСТРУКТУРА

3.1. (таблица) Кызматтаржанажергиликтүү инфраструктура

Категория	*факт*			*күтүлгөн.*	*прогноз*		
	2021 ж.	**2022 ж.**	**2023 ж.**	**2024 ж.**	**2025 ж.**	**2026 ж.**	**2027 ж.**
Ичүүчүсуугажеткиликтүүлүк (%)	100	100	100	100%	100	*100*	*100*
Кожолуктардыкатуу тиричилик калдыктары (КТК)ташыпчыгаруумененкамтуу (%)	30	30	30	85	90	*95*	*100*
Ички жолдордунжалпыузундугунанканааттандырарлыкабалдагыасфальтталган ички жолдордунүлүшү (%)	50	60	70	90	100	*100*	*100*
Көчөлөрдүнжалпысанынанжарыктандырылганкөчөлөрдүнүлүшү (%)	20	40	50	90	95	*99*	*100*
Спорттуксекциялargатартылганжарандардын саны (адам)	20	45	60	70	75	*80*	*90*
Маданият чөйрөсүндөгүийримгекатышканжарандардын саны (адам)	80	90	100	120	125	*130*	*135*
Балдардымектепке чейинкибилимберүүменен камтуу (%)	100	100	100	100	100	*100*	*100*
Балдардымектептик билиммененкамтуу (%)	100	100	100	100	100	*100*	*100*
Медициналык персонал мененкамсыздоодеңгээли (адам)	20	25	25	25	25	*27*	*29*
Калктынтуракжаймененкамсызкылуу	*47%*	*50%*	*55%*	*60%*	*70%*	*75%*	*80%*
(башка көрсөткүчтөр)							

3.2. Учурдагыкырдаалдыанализдөө	

Таза ичүүчү суу менен камсыз кылуу: Ак-Кудук айыл аймагында 6 айыл бар (Хунчи, Ак-Кудук, Киров, Котовское, Первомайская жана Милянфан). 2024-жылга карата калктын **100% гана таза суу менен камсыз болгон.** Айыл аймак боюнча 14 суумунарасыжайгашкан. Баардыгыиштейт. Таза суу «Ак-Кудук» Муниципалдыкишканасынынкарамагында. Таза сууадамбашына 30 сомдонжергиликтуукенешименбекитилген.

көйгөйлөрү:

- суу түтүктөрү эскирип, жараксыз;
  - Таза суунунжетишсиздиги;
  - Хлораторныйлардынжоктугу;
  - Видео көзөмөлдүнжоктугу;
  - Скважиналардынжетишсиздиги.
  - Калк көбүнчө таза сууучүнтөлөмдөрдүөзубагындатөлөбөйкелет
- суумунараларыкапиталдыкремонткожанатегерегинкурчоого, кароолгомуктаж
- суумунаралардынмамлекеттикактысыжанаайылдардынсуутуткторунунсхемасыжоктугу

Чечуужолдору;

- Муниципалдыкишкананынбюджетинтузуудосуумунарасынакапиталдык ремонт иштеринежылбашындакаражатболуштуруу.
- эскилигижеткенсуутуткторуналмаштыруу
- ар бируйчарбачылыгы таза сууакысыбоюнчакелишимтузуу
-залалдаштыруутехникасынорнотуу

Таштанды:

Айыл аймак боюнча 2374 кожолук бар. Таштандычыгаруубоюнчаар биркожолуктан 150 сомдончыгаруубоюнчажергиликтуукенешименбекитилген.

Учурдагыкырдаалдыталдоо:

Катуу тиричилик калдыктарды чыгарууну 100%га жеткирүү, 2024-жылы **85%** деңгээлинде аткарылды, буга төмөнкү көйгөйлөр жогорку 100 % жетишүүгө тоскоол болууда:

- Таштандыларды чогултуу үчүн жумушчулардын жетишсиздиги;
- Таштандыларды чогултуу үчүн атайын техникалардын жетишсиздиги;
- Таштандыларды кайра иштетүүчү ишканалардын жоктугу;
- Айыл аймактын карамагындагы айылдардын аралыктарынын алыстыгы;
- Айыл аймактын аянтынын, анын карамагындагы айылдардын жана алардагы жашаган калктын санынын көптүгү;.

- айыл аймактасанкцияланганташтандыташтоочужайдынжоктугу
- кожолуктардынташтандычыгаруукелишимтузуудон баш тартуусу
-МИ таштандычыгаруучужумушчулардынжетишсиздиги
- айыл аймактын ар кайсыжерлеринеуруксатсызташтандылардыташтоо

Чечуужолдору:

- санкцияланганташтандыташтоочужайлардыкуруу
- жергиликтуукалктынарасынатоломдорбоюнчатушундурууиштеринжургузуу
- Ишканагаташтандычыгаруучужумушчулардыалуу
- уруксатсызжерлергеташтандытокkondоргоайып пул салуу
- МИнаташтандычыгаруутехникасынкобойтуу
- таштандычыгаруучучелектеринкоюу.

Маданий өнүгүү: Айыл аймактын 4 маданият үйү , 4 айылдык китепкана, мектеп ичиндеги стадиондорбар. Озунчо айылдарда стадиондор жок. **2024-жылга карата маданий иш-чараларга катышуучулардын саны 4га** жакын адамды түзөт, бул багытта дагы көйгөйлөр бар:

Учурдагыкырдаалдыталдоо:

- Атайын уюштурулган маданий иш-чараларга көпчүлүктүн кайдыгерлиги;
- Маданият үйлөрүндө музыкалык аспаптардын (клавиатура, аккордеон, гитара ж.б.) жетишсиздиги;
- Атайын форманын (көркөм кийимдердин) жетишсиздиги;
- Бий залынын жана ага керектүү жабдуулардын жоктугу;

- Первомайское айлында маданият уйу жоктугу

-Хунчи айылындагы маданият уйундо театралдык отургучтар жоктугу

- маданият уйлорундо маданият иш чараларын откорууго кышкы мезгилинде шарттардын жетишсиздиги

- маданият уйлорунун корктондуруунунжоктугу

Чечуу жолдору:

- маданият уйуноучурдагы ремонтуна жыл башында бюджеттен акча болуштуруу
- маданият уйлорундо кружокторду ачуу
- маданият уйун салууга демоорчулорду табуу
- маданиятуйункурууугажерболуу

-маданиятуйунунтегерегинтосуу

- маданиятуйунунтегеринкортондурууиштеринжургузуу

-бий залынына керектүү жабдуулары менен улуттук кийимдер менен камсыздоо;

- Хунчи айылындагы маданият уйундо театралдык отургучтар менен камсыздоо

-Первомайское айлында маданият уйун куруу учун ДСД даярдоо жана фонддорго кайрылуу

<u>Корутундулар жана сунуштар</u> :

Жергиликтүү аймактын инфраструктурасы, аны менен коштолгон кызматтар сыяктуу эле олуттуу жакшыртууларга муктаж. **Ичүүчү таза сууга жетүүнүн пайызынын** төмөндүгүн (90**%**) 2027-жылы иш аракет менен калкты **100%** суу менен камсыздоого жеткирүү;

Катуу тиричилик таштандыларын чыгаруу процесстерин жеңилдетүү жана ыңгайлаштыруу;

Маданиятты өнүктүрүү үчүн жаңы объектилерди түзүү, жабдууларды сатып алуу да талап кылынат.

Ошентип, көпчүлүк кызматтарды көрсөтүүнүн деңгээли жана жергиликтүү маселелердин чечилиши АА инфраструктурасынын абалынан көз каранды, бул олуттуу инвестицияны талап кылат. СЭӨП жергиликтүү инфраструктураны калыбына келтирүү боюнча кадамдарды, анын ичинде суу түтүктөрүн, жол участокторун жана бала бакчаларды курууну карайт. Бул долбоорлордун айрымдары республикалык бюджеттен, эл аралык инвестициялардан каржыланат, ошондой эле АРИС жана ж.б. уюмдар менен кызматташуунун алкагында ишке ашырылат. Кээ бир долбоорлор үчүн каржылоонун башка булактарын табуу керек.

Калктын муктаждыктарын аныктоо боюнча чогулуштар өткөрүлгөн: 2024-жылдын 4-5 декабрында Ак-Кудук, Хунчи , Котовское жана Милянфан айылдарында чогулуштар өткөрүлүп, төмөндөгү көйгөйлөр аныкталды: жер, сугат суу маселеси, таштанды, жол, мектепке чейинки билимдин жетишсиздиги, жарыктандыруу маселелери. Катышуучулардын саны 110 адам, анын ичинен аялдар 70адам.

3.3. Жергиликтүүкоомчулуктунартыкчылыктуумуктаждыктарына анализ жүргүзүү		
Артыкчылык	**Мүмкүнболгончаралардынжалпысүрөттөлүш**	**Күтүлгөннатыйжажанамөөнөттөр**

	Ү		
Милянфан айылындагысуутутуктору нунэскилигижеткендиктен суутутукторуналмаштыру у	Милянфан а. 32 км.суу түтүк системасынын планын түзүү	32 км. суу түтүктөрү системасын Милянфан а. таза суу менен камтуу 100%га жеткирет	
Таштандыларды төгүүчү полигонун кылуу	Ак-Кудук айыл аймагынан жер тилкесин бөлүү	Ак-Кудук айыл аймагынын тургундарынын таштанды төгүүчү жери менен камсыз болот.	
Первомайское айылында маданият үйүн куруу	Первомайская а. жер тилкесин бөлүү жана демөөрчүлөрдү тартуу	Первомайская айыл тургундарына маданий иш-чараларды өткөрүүгө ыңгайлуу шарттар түзүлөт	
Ак-Кудук айыл аймагынын суу түтүк системасынын планы жок	Республикалык бюджеттен акча бөлүү, Таза Суу долбоорун түзүү	айыл аймактын 100 пайыз таза суусунун түтүктөрү оңолушу күтүлүүдө.	
3.4. Социалдык жана жергиликтүү инфраструктураны өнүктүрүүгө тиешелүү бюджеттик инвестицияларга керектөөлөргө анализ жүргүзүү			
Инвестициялыкартыкч ылыктар	**Мүмкүнболгондолбоор лордунжалпысүрөттөл үшү**	**Күтүлгөннатыйжа жанамөөнөттөр**	**Бааланганнарк ы**(миң сом)
Долбоордунаталышы, мисалы:"айылдагы(айылд ынаталышы) көчөлөрдө (көчөлөрдүнаталышы)ичү үчүсуумененжабдуусисте масынреабилитациялоо "	Долбоордункыскачабая ндамасы:мисалы "чөкмөлөрдү, суутүтүктөрүналмашты руу, суубөлгүчколонкаларды нордунакороолоргосуу түтүктөрдүорнотуу, эсептегичтердиорнотуу"	Булжердебаалуулук тармененнатыйжаж анаошолнатыйжаны алуугамүмкүнболго нубакыткөрсөтүлөт. Мисалы: "2025-жылдын октябрыначейин система толугуменежаңырт ылды, 198 кожолуккаичүүчүсу угатүзжетүүмүмкүн чүлүгүберилди. Долбоораяктагандан кийинайылда (айылдынаталышы) кожолуктардын 100% ичүүчүсуугатүзжетк иликтүүлүгү бар"	*40 млн сом*
Киров (СТФ, МТФ)	Жаңы скважиналарды,	2025-2027-ж.ж.	*20 млн сом*

айылынын калкын ичүүчү таза суу менен толук камсыз кылуу	суу түтүктөрүн куруу, кеңейтүү (расширение), эски суу системаларын реабилитациялоо	Борбордук суу түтүктөрү курулат жана реабилитациядан өткөрүлөт. Ичүүчү таза суу менен **100%** камсыздалат	
Маданият үйлөрүн куруу	Первомайская айылындагы маданият үйүн куруу	2025 - 2027 Айыл тургундарына маданий иш-чараларды өткөрүүгө ыңгайлуу шарттар түзүлүп, айыл тургундарына ар кандай кружокторду өтүүгө мүмкүнчүлүк түзүлөт	*6 млн сом*
БАРДЫГЫ			

4-БӨЛҮМ. ЭКОНОМИКАЛЫК ӨНҮГҮҮ

4.1. (таблица) Экономикалыкөнүгүү(миң сом)

Категория	*факт*			*күтүлгөн.*	*прогноз*		
	2021 ж.	**2022 ж.**	**2023 ж.**	**2024 ж.**	**2025 ж.**	**2026 ж.**	**2027 ж.**
Негизгифонддор (юридикалыкжактарбоюнча, үйчарбасекторунэсепкеалбаганда)- (жылдынаягына карата толукнаркыбоюнча)	90980,0	91100,0	91500,0	93615,3	94600,0	94800,5	96200,0
Экономиканыннегизгисекторлорубоюнчатоварлардыөндүрүүжанакызматкөрсөтүүкөлөмү:							
Айыл чарба	295843	302541	312658	322648	335215	346585	368526
Өсүмдүкөстүрүү	205825	283555	395214	402584	425863	452153	468523
Мал чарбачылыгы	382564	452563	482586	502548	512548	526543	536528
Юридикалыкжактардынөнөржайпродукциясынынкөлөмү	220500	265500	280000	300500	408500	420000	460000

Өнөржайкызматтары	-	-	-	-	-	-	-
Жөнөтүлгөнпродукциянынкөлөмү	-	-	-	-			
Курулуш - негизгикапиталгаколдонулганинвестициялар - ар кандайобъектилербоюнча жалпысуммада			960000 000				
Экономикалыкиштинтүрлөрүбоюнчакөрсөтүлгөнрыноктуккызматкөрсөтүүлөрдүнкөлөмү	560000	630000	720000	840000	939000	990000	1000000
Дүңжаначекенесоода, автомобилдердижанамотоциклдердиоңдоо	198263	205325	225685	254862	265892	286592	305695
Мейманканалардынжанаресторандардыниши							
Транспорттукиш-чаралар жанажүктөрдүсактоо							
Маалыматжанабайланыш							
Финансылыкортомчулукжанакамсыздандыруу							
Кыймылсызмүлкоперациялары							
Кесиптик, илимийжанатехникалыкишмердүүлүк							
Административдикжанакөмөкчүиш-чаралар							
Билимберүү	2952,5	3025,2	3352,5	3582,2	3625,5	3725,5	3925,5
Саламаттыктысактоожана социалдыккызматтар	2,856	3,251	4,658	5,251	6,358	7,866	8,654
Искусство, көңүлачуужана эс алуу	-	-	-	-	-	-	-
Башка тейлөө кызматкөрсөтүүлөрү	695,8	769,6	895,5	965,6	1065,8	1125,5	1258,5
Түзинвестициялар	10258,3	12514,5	12020,0	27313,6	28841,3	29581,2	30356,3
Айыл чарба				-			
Өнөржай				-			
Курулуш							
Соода				-			
Транспорт жанабайланыш	-			-			
Башка кызматтар	-			-			
Калдыктарды кайра	-			-			

иштетүү							
Калктынкирешеси:							
Орточономиналдыкэмгекакы	42,3	59,1	72,1	74,8	76,4	77,4	79,2
Эмгекмигранттарынын которуулары							
Пенсиялардынорточоөлчөмү	3000	3000	3000	6000	6500	7000	7000
Жөлөкпулдардынорточоөлчөмү	1000	1000	1000	1320	1320	1300	1300
Чаканжана орто бизнестентүшкөнкирешенинорточоөлчөмү							

4.2. Учурдагыкырдаалдыжанаэкономикалыкадистешүүнүталдоо

Ак-Кудук айыл аймагында 7717 га айдоо жер болсо, анын 700 га кайрак жер, 7017 га сугат айдоо жерлери бар. Алар дан эгиндерин жана тоют осумдукторун остурушот, гербициддерди жана пестициддерди колдонушат. Айдоодо элита үрөндөрү колдонулат, 2024-жылга түшүмдүүлүгү: дан 36 центнер/га, тоют: жүгөрү 72 центнер/га, көп жылдык чөп 65 центнер, кант кызылчасы 450 центнер/га.

Ак-Кудук айылдык аймагынын 2024-2026-жылдарда экономиканын айыл чарба багытында айдоо жерлерин натыйжалуу пайдалануу менен алардын көлөмүн арттыруу болуп эсептелинет. Ал үчүн айыл чарба продукцияларын өндүрүүнү көбөйтүүнүн негизги булактары болгон сугат жерди которуштуруп айдоо, асылдуулугун арттыруу үчүн көп жылдык өсүмдүктөрдү айдап себүүгө жетишүү зарыл. Ички сугатканалдарын, чарбалараралыкканалдардыталапкаылайыккелтирүүмаселелеритурат.

Мал чарбачылыгынан алынуучу продукциялардын көлөмүн арттырууда малдардын баш санын өстүрүүгө басым жасалбастан алардын асылдуулугун арттыруу, малдардын ар түрдүү ооруларына каршы күрөшүү, тоют базасын чыңдоо, жайыттарды рацианалдуу пайдалануу милдети турат. Малдардын асылдуулугун арттыруу багытында айыл аймагыбызда малдарды атайын жасалма жол менен уруктандыруучу ишин алып баруу иштери жүрүүдө.

Мындан сырткары малдардын ар түрдүү ооруларына каршы профилактикалык иштерди күчөтүүнү колго алуу. Ветеринардык кызматтардын ишин жакшыртуу жана фермерлердин маалымдуулугун жогорулатууга көңүл бурулат.

ААнын аймагында климаттык оор шарттарга карабастан, **айыл чарба өсүмдүктөрүн мындан ары өнүктүрүү үчүн жакшы өбөлгөлөр бар**. Аймактын мал чарбасы адистештирилгендигин эске алып, бул жерде негизги басым тоют даярдоого бурулат. Буга көп жылдык чөптөрдүн жетиштүү жыштыгы бар аймактагы талаалар көмөктөшөт. Маданий чөптөрдүн ичинен эспарцет, беде жана бир жылдык чөптөр басымдуулук кылат, ошондой эле жүгөрү айдоону жайылтуу менен чыктуу тоют (силос) дагы пайдаланылат. ААнын климаттык шарттарында картошка, сабиз, кызылча, сарымсак ж.б. өстүрүү келечектүү болуп саналат. Мындан сырткары карагат, ежемалина, малина, чычырканак өстүрүү иштери улантылат. Ошондой эле бул жерде тоют даярдоо боюнча үзгүлтүксүз окуу иш-чаралары өткөрүлүп, фермер аялдарга жана калктын аялуу катмарына үрөн менен камсыздоодо колдоо көрсөтүлөт.

Өсүмдүк чарбачылыгын өнүктүрүү боюнча чаралардын жана иш-чаралардын кеңири спектри каралат:

жакынкы жайыттарды эс алдырып, алыскы жайыттарды пайдаланып түшүмдүүлүгүн жогорулатуу, чөптүн үрөнүн себүү;

ирригациялык системаны өркүндөтүү, айыл чарба жерлерин сугаруу үчүн ирригациялык каналдардын картасын түзүү жана анын көйгөйлүү жерлерин аныктоо; Калктын бардык катмарына, анын ичинде аялдарга, жаштарга жана калктын аярлуу катмарына айыл чарба өсүмдүктөрүн өстүрүүнүн натыйжалуу ыкмалары боюнча түшүндүрүү иштерин жүргүзүү, органикалык жер семирткичтерди колдонууга, которуштуруп айдоого, сапаттуу үрөндөрдү пайдаланууга басым жасалат; бош же суу баскан жерлерде тоют өсүмдүктөрүн өстүрүү; деградациясын болтурбоо боюнча алдын алуу чаралары; жарандарды сапаттуу үрөн менен камсыз кылуу үчүн үрөн чарбасын түзүү; айыл чарба жарманкелерин өткөрүүгө көмөктөшүү; Суу пайдалануучулар ассоциациясынын жардамы менен сугат сууларынын пайдаланылышына жана адилет бөлүштүрүлүшүнө көзөмөл жакшырат, оңдоо иштери өз убагында жүргүзүлөт; бардык жашоочулар муктаждыктарына жараша сугат суусуна ээ болушу үчүн схема түзүлөт; суу алуу системасы бирден жөнгө салынат; айылдын ички ирригациялык тутумунун картасы түзүлүп, көйгөйлүү аймактар аныкталат; Айылдын ички арыктары тазаланат; суу акысын чогултуу боюнча маалымат системалаштырылат. **Көйгөйлөр:** Өсүмдүктү өстүрүү багытында, аймак боюнча жергиликтүү калк дан эгиндери, картошка, көп жылдык жана бир жылдык тоют, андан тышкары дагы картошка, сабиз, кызылча, сарымсак өстүрүүшөт. Бул тармакта дагы көйгөйлөр көп: • Дыйкандардын жер иштетүү боюнча тажрыйбасынын жетишсиздиги • Сапаттуу үрөндүн жоктугу • Жер семирткичтердин жетишсиздиги • Айыл чарба техникасынын жетишсиздиги • Которуштуруп айдоонун кеңири пайдаланылбагандыгы жана агро техкалык талаптардын сакталбагандыгы • Сугат сууларынын жетишсиздиги Корутундулар жана сунуштар: ААнын экономикалык адистешүүсү мал чарбачылыгы бойдон калууда, анын үлүшүнө жалпы айыл чарба продукциясынын 50% туура келет . Буга климаттык шарттар жана ААнын географиялык жайгашуусу шарт түзөт. Мал чарбачылыгын мындан ары өнүктүрүү үчүн тоют менен камсыз кылууну көбөйтүү, фермерлерди окутуу жана ветеринардык көзөмөлдү жакшыртуу боюнча бир катар чаралар СЭӨПтө каралат жана өсүмдүктү өстүрүү тармакты өнүктүрүү боюнча дагы иш алып баралат

4.3. Экономикалык өнүгүү муктаждыктарын талдоо (анын ичинде тике (жеке) инвестициялар).			
Артыкчылык	**Мүмкүн болуучу чаралардын жана долбоорлордун жалпы сүрөттөлүшү**	**Күтүлгөннатыйжа жанамөөнөттөр**	**Бааланганнарк ы**(миң сом)
Малды купкага салуу	Малдарды даарылоо	Калкка кызмат көрсөтүү	Жергиликтүү бюджеттен же уюмдардан (70,0 миң) сом
Жасалма уруктандыруу	Уйларды жасалма уруктандыруу	Калкка кызмат көрсөтүү	Жергиликтүү бюджеттен же уюмдардан (120,0 миң) сом

Дыйкандаргатүшүмдүүлүгү жогорулатуу боюнча семинарлардыуюштурууга көмөктөшүү	Дыйкандаргатүшүмдүүлүгү жогорулатуу боюнча семинарлардыуюштурууга көмөктөшүү(төө бурчактын жаңы сорттору, органикалык жер семирткичтер, жугуштуу оруулардан алдын-алуу	Калкка кызмат көрсөтүү	Жергиликтүү бюджеттен же уюмдардан (20,0 миң) сом
асыл-тукум үрөөнүн өндүрүүгө ишкер фермерлерге заманбап техникаларды алууга көмөктөшүү	асыл-тукум үрөөнүн кайра иштетүү үчүн чакан ишкана ачууга ишкерлерге көмөк көрсөтүү	Калкка кызмат көрсөтүү	Жеке ишкерлердин каражатынан
БАРДЫГЫ жергиликтүүбюджеттинкаражаттары			
БАРДЫГЫ биргелешкенкатышуукаражаттары			
БАРДЫГЫ тике инвестициялар			

4.4. Экономикалыкөнүгүүгөтиешелүүбюджеттикинвестициялargаболгонмуктаждыктарга анализ жүргүзүү

Инвестициялыкартыкчылыктар	**Мүмкүнболгондолбоорлордунжалпысүрөттөлүшү**	**Күтүлгөннатыйжажанамөөнөттөр**	**Бааланганнаркы**(миң сом)
Чакан кайра иштетүү ишканаларын түзүү	Жеке ишкерлерге жер маселеси боюнча жардам берүү	Жаңы жумушчу орун түзүлөт	жеке ишкерлер
БАРДЫГЫ бюджеттикинвестициялар			

5-БӨЛҮМ. ИНКЛЮЗИВДҮҮ ӨНҮГҮҮ

5.1. (таблица) Инклюзивдүү өнүгүү (адам)

Категория	*факт*			*күтүлгөн.*	*прогноз*		
	2021 г.	**2022 г.**	**2023 г.**	**2024 г.**	**2025 г.**	**2026 г.**	**2027 г.**
Иштей ала турганденсоолугунунмүмкүнчүлүктөрүчектелүүадамдар (адам)	192	208	240	265	278	*310*	*342*
Иштейалбаганоормайыптыгы бар адамдар (адам)	182	199	201	228	230	*230*	*231*

Өтөжакыр адамдар(адам)	*1*	*1*	*1*	*3*	*4*	*1*	*-*
Турмуштукооркырдаалдагы балдар (адам)	*1*	*1*	*1*	*1*	*-*	*-*	*-*
Турмуштукооркырдаалдагыүй-бүлөлөр (бир.)	1	1	1	1	0	0	0
Алыскыкалктууконуштардынкалкы (адам)	-	-	-	-	-	-	-
Эмгекмигранттарынынжашы18ге жете элекбалдары (адам)	10	9	13	10	16	20	15
Этникалыказчылыктар (адам)	-	-	-	-	-	-	-
Аялдар (адам)	5120	5191	*5269*	*5387*	*5399*	*5420*	5500
Аялдар (калктынжалпысанынан%)	50,1	50,3	*50,4*	*50,2*	*50,3*	*50,2*	50,1
Улгайган (жалгыз) (адам)	1	жок	жок	жок	-	-	-
Калктынжалпысанындагы калктынаялуутопторунунбардыккатегорияларынын (аялдардантышкары) жалпыүлүшү (%)	1,88	2,01	2,3	2,47	2,5,	2,6	2,5
Гендердикзомбулукучурлары (бир.)	-	1	-	1	-	-	-
Кризистикборборлордунболушу (бир.)	жок	жок	жок	жок	-	-	-

5.2. Учурдагыкырдаалга анализ жүргүзүү

Ак-Кудук айыл аймагында жалпы 290 ден соолугунун мумкучулугу чектелген (ДМЧ) жарандар бар. Анын ичинен 12 жашка чеинки 42 бала бар. Ото жакыр адамдар айыл аймакта жок. 32 уй-булолорго соц.паспорт ачылган, анын ичинен 10 уй-булоого мамлекет тарабынан соц.контракт берилди. БУУнун азык-тулук программасынын алкагында жумушсуз уйдо отурган 15 аялга бизнес план тузуу жана онуктуруу боюнча окутуу откорулду. Андан сон ар бир адамга 3 мушок ун 15 литр май жардам берилди. Жалпы 45 мушок ун жана 225 литр май берилди. Айыл окмотунун бюджетинен 3-декбрь Эл аралык Майыптардын кунуно карата 1-2 гр мумкунчулугу чектелген жарандарга жана 18 жашка чейинки мумкунчулугу чектелген балдарга ар бирине 1000 сомдон жардамкорсотулду. Жалпы 228 мин сом берилди. Кышкы комур отунунан 40 адамга ар бирине 6000 мин сомдон 240 мин сом акчалай жардам берилди. Арыз менен кайрылган жарандарга 225 мин сомго жардамберилген. Жакыр уй-булолордун балдарына окуу куралына 18 уй булого ар бирине 6000 сомдон 108 мин сом акчалай жардамдар корсотулгон. Мындан сырткары Афган жоокерлерине, Чернобыль окуясынын катышуучуларына, Баткен окуясынын катышуучуларына 47 мин сом жардамберилди. Карылар кунуно карата 317 мин сом жардамберилген. Энелер кунуно карата 29 мин сом жардамкорсотулгон. Жакыр уй-булолорго айыл окмоттун (ФПС) жеринен 12 уй-булого 10 гектар жер болунуп берилген.

Мигранттардын балдары менен иштөө боюнча комплекстүү иш-чаралар иштелип чыгууда, ар бир үй-бүлөнүн балдары көзөмөлгө алынып жатат

көйгөйлөр:

- Ишке жарамдууга ДМЧ болгон жарандарга жумуштугу жоктугу
- ДМЧларга жолок пулдугуунун аздыгы
- Коп балалуу Уй-булого комок (УБК) жетишсиздиги
- Кийим кеченин жана азык тулуктун кымбатчылыгы
- Озунун менчик турак уйлорунун жоктугу
- Мамлекет тарабынан материалдык жардам беруусунун аздыгы
- Райондук крисиздик центринин жоктугу
- ДМЧлардын дары-дармектин кымбатчылыгы
- ДМЧлардын медициналык кызмат алуусу жеткиликтуу эместиги.
- ДМЧлардын интернат мектептеринин аздыгы
- Өнүгүүсүндө кемчиликтери бар балдар үчүн жеринде сабактар өткөрүлбостугу

Чечуу жолдору:

- жетим-жесирлерге жана жаш үй-бүлөлөргө өз бизнесин ачууда реалдуу жардам көрсөтүү үчүн каржылоону тартуу;
- жакырчылыкты азайтуу жана ички жана тышкы миграциянын деңгээлин төмөндөтүү үчүн чакан ишканаларды ачуу аркылуу жаңы жумуш орундарын түзүүгө дем берүү;
- өз бизнесин ачуугааз камсыз болгон уй-булолорду колдоо;
- ДМЧлардын жана аз камсыз болгон уй-булолорду финансылык сабаттуулугун жогорулатуу боюнча окуу иш-чараларын өткөрүү;
- аз камсыз үй-бүлөлөргө, ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарга материалдык жардам көрсөтүү.
- үй-бүлөлүк зомбулуктан жапа чеккендерге жардам көрсөтүү.
- Мүмкүнчүлүгү чектелген адамдардын үй-бүлөлүк абалына жана ден соолугуна жана ички, тышкы миграциядагы жарандардын балдарына туруктуу мониторинг жүргүзү
- Мигранттардын балдары, камкорчулары жана тиешелүү мамлекеттик органдардын өкүлдөрү менен жолугушуулар өткөрү
- Соц.контракт беруу боюнча уюштуруу (планга киргизуу)

<u>Корутундулар жана сунуштар</u> :

Аярлуу топтор калктын жалпы санында өтө чоң үлүшүн түзбөйт, бирок ошого карабастан, Эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция министрилиги тарабынан даректүү материалдык жардамдан тышкары, калктын аялуу катмарынын өкүлдөрүн иш менен камсыз кылуу боюнча бир катар чараларды көрөт. Аларды кол өнөрчүлүккө жана айыл чарба өндүрүшүнө тартуу. Бул маселелерде акционердик коом бизнестин жана коммерциялык эмес уюмдардын жардамына таянат. Айрым долбоорлор буга чейин макулдашылган жана соц.эконом онугусунун планын негизинде ишке ашырылат.

5.3. Инклюзивдик өнүгүү муктаждыктарына анализ жүргүзүү

Артыкчылык	**Мүмкүнболуучучаралардынжанадолбоорлордунжалпысүрөттөлүшү**	**Күтүлгөннатыйжажанамөөнөттөр**
өз бизнесин ачуугааз камсыз болгон уй-булолорду колдоо.	финансылык сабаттуулук боюнча курстарды уюштуруу же жумушка орношууга жардам көрсөтүү	«Жергиликтүү мейманканалар жана ресторандар менен жакыр үй-бүлөлөрдөн жана ден соолугунан мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарды окутуп, андан кийин жумушка алуу боюнча келишим түзүү 2025-жылга чейин жакыр үй-бүлөлөрдөн жана ден

		соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген 20 адамды ишке орноштурууга мүмкүндүк берет.
жетим-жесирлерге жана жаш үй-бүлөлөргө өз бизнесин ачууда реалдуу жардам көрсөтүү үчүн каржылоону тартуу	жетим-жесирлерге жана жаш үй-бүлөлөргө өз бизнесин ачууда реалдуу жардам көрсөтүү үчүн каржылоону тартуу	Жетим жесилерди колдогон социалдык ишканаларды тузуу жана аларды ишке тартуу. Жетим жесирлерге жана жаш үй-булолор учун женилдетилген насыяларды беруу. .
жакырчылыкты азайтуу жана ички жана тышкы миграциянын деңгээлин төмөндөтүү үчүн чакан ишканаларды ачуу аркылуу жаңы жумуш орундарын түзүүгө дем берүү;	ДМЧлардын жана аз камсыз болгон үй-булолорду финансылык сабаттуулугун жогорулатуу боюнча окуу иш-чараларын өткөрүү	Бизнес идеяларынын мыкты долбоорлорунун ишке ашыруу учун субсидияларды беруу, жабдуу сатып алуу учун. Жергиликтуу инвесторлорду тартуу.

6-БӨЛҮМ. МЕЙКИНДИК

6.1. (таблица) Мейкиндик

Категория	*факт*			*күтүлгөн.*	*прогноз*		
	2021 ж.	**2022 ж.**	**2023 ж.**	**2024 ж.**	**2025 ж.**	**2026 ж.**	**2027 ж.**
Аймактынжалпыаянты (га)	11152	11152	11152	11152	11152	11152	11152
Жеркатегориялары (га):							
Айыл чарбажерлери (бардыгы):	7717	7717	7717	7717	7717	7717	7717
анынычиндеайдоо аянттары	7670	7670	7670	7670	7670	7670	7670
сугарылбаган	700	700	700	700	700	700	700
сугат айдоо жерлер	6970	6970	6970	6970	6970	6970	6970
жайыттар	1366	1366	1366	1366	1366	1366	1366
анынычиндежеке	316	316	316	316	316	340	340
АЖМФ	1355	1355	1355	1355	1355	1355	1355
Иш жүзүндөколдонулган	1355	1355	1355	1355	1355	1355	1355
Колдонулбаган (баланс)	-	-	-	-	-	-	-
Өнөржай, транспорт, байланыш, коргоожана	419,93	419,93	419,93	419,93	419,93	419,93	419,93

башка багыттагыжерлер (бардыгы)							
Иш жүзүндөколдонулган	419,93	419,93	419,93	419,93	419,93	419,93	419,93
Колдонулбаган (баланс)	-	-	-	-	-	-	-
Калктууконуштунжерлери (бардыгы)	488	488	488	488	488	488	488
аныничиндетуракжайкурулушу	279	279	279	279	279	279	279
Иш жүзүндөколдонулган	488	488	488	488	488	488	488
Колдонулбаган (баланс)	-	-	-	-	-	-	-
Өзгөчө корголуучу жаратылыш аймактарынын (ӨКЖА)жерлери	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Токойфондусунунжерлери	47,5	47,5		47,5		47,5	
Сууфондусунунжерлери	120	120	120	120	120	120	120
Запастагыжерлер	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Иш жүзүндөколдонулган	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Колдонулбаган (баланс)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Аймактын айыл чарбажерлерининжалпыаянтындагыишжүзүндөпайдаланылуучу айыл чарбажерлерининүлүшү (%)	100	100	100	100	100	100	100
Инженердик инфраструктура мененкамсыздалгантуракжайкурууүчүнарналганжеручастокторунунаянтынынүлүшү (%)	0	0	0	0	0	0	0
Инженердик инфраструктура мененкамсызкылынганөндүрүштүжайгаштыруучүнарналганжеручастокторунунаянтынынүлүшү (%)	-	-	-	---	-	-	-
Категория боюнчапайдаланылбаган же кошумчажерлердипайдалануузарылдыгынынпрогноз	-	-	-	-	-	-	-

у (га):							
Айыл чарбажерлери	-	-	-	-	-	-	-
Өнөржай, транспорт, байланыш, коргоожерлерижана башка багыттагыжерлер (бардыгы)		-	-	-	-	--	-
Калктууконуштунжерлери (туракжайкурулушу)	-	-	-	-	-	-	
Токойфондусунунжерлери	-	-	-	-	-	-	-
Сууфондусунунжерлери	-	-	-	-	-	-	-

6.2. Учурдагыкырдаалга анализ жүргүзүү

Ак-Кудук айыл аймагыжалпыаянты 11 152 га.. айыл чарбажери 7717 га. ГФСУ 1372 га. Айыл ичиндегижайытжери 1366 га., алыскыжайыт 444 га. Токойжанатокойчарбажерлери жок. Бугункукундожерлердинбагытынбиркатегориgranэкинчикатегориягакоторууда ген пландынжоктугунан көптөгөн оорчулуктардытуудурат. Булдагыаймактынмындан ары өнүгүшүнөтаасиринтийгизүүдө. Жеке туракжайкуруугажерлержоккоэсе

Көйгөйлөр:

- генпландын жоктугу
- айыл чарба багытындагы 40 га жер тилкеси ИТЛК га берилген,жердин категориясы алмашылып, аймактын онугушуно эч кандай таасир берген жок.
- айдооаянттынжери 17 га кыскартылды.
- Жайытжери 23 га кыскарды
- -Калктууконуштардынжерлери жок.
- 3 жыличиндеоноржайишканаларыкурулган жок.
- жаныжолдоркурулган жок.
- эс алуужайлары жок
- жекетураккурууучунжер жок.
- муниципалдыкжерлердибашкаруу планы жок.
- айыл аймагынынбашкы планы жок.
- калктууконуштардатуракуйлордунчегикызылсызыктанчыгыпкетуусу
- мыйзамсыз 49 жылгажайытжержекеменчиккеотупкетуусу

Чечуужолдору:

- муниципалдыкжерлердибашкаруу планы кылуу.
- айыл аймагынынбашкы планы жасоо
- оноржайишканаларыкурууугаинвестициялардытартуу
- мыйзамсызжерлердибасыпалуубоюнчажергиликтуукалккатушундурууишжургузуу
- жергиликтуумамлекеттик администрация жанаозалдынчабашкаруужонундамыйзамынн 27 беренесинин 15 пунктунЖоболордуиштепчыгуу

6.3. Мейкиндикпланынынэлементтери

Мейкиндикпланынөзгөртүүдөгүчаралар	Күтүлгөнжыйынтыктар:

же ниеттер:	
калктынсанынынөсүшүнөнжанажарандардын кайрылууларынануламаныкеңейтүүзарылчыл ыгынабайланыштуутуракжайфондунунжерле ринетрансформациялоо керек.»	"туракжайфондунунаянтын 10% га көбөйтүүкалктынтуракжаймененкамсызболу шунжакшыртуугажанакожолуктардынсанын 12% га көбөйтүүгөөбөлгөтүзөт.»
"парк орнотуу үчүнжербөлүпберүү керек"	Айыл аймактынинфраструктурасынжакшыртуу
- айыл аймагынынбашкы планы жасоо	Жергиликтүү бийлик жеке ишкерлер менен тыгыз кызматташууга шарт түзөт

7-БӨЛҮМ. АЙЛАНА-ЧӨЙРӨ

7.1. (таблица) Айлана-чөйрө

Категория	*факт*			*күтүлгөн.*	*прогноз*		
	2021 ж.	**2022 ж.**	**2023 ж.**	**2024 ж.**	**2025 ж.**	**2026 ж.**	**2027 ж.**
Жаратылыштыкоргоозоналарынын, ӨКЖА, микрокоруктардын аянты (га)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Токойлорээлеген аймак, анынычиндежайылматокойлор (га)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Токойлордукалыбынакелтирүү (га)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Деградацияланганжайыттардынаянты (га)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Малдынжайытка болгонжүгү (1 айда 1 гектаргашарттуумалдын башынын саны)							
Деградацияланганжайыттардынжалпыжайытаянтына карата үлүшү (%)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Деградациягадуушарболгон айыл чарбажерлерининаянты (га)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Деградацияланганжайыттардынжалпыаянтына карата калыбынакелтирилгенжайыттардынүлүшү (%)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Энергиянынүнөмдөө. Кожолуктардын	100	100	100	100	100	100	100

жылытуулушу (%):							
борбордукжылытуу	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
электрэнергиясы	100	100	100	100	100	100	100
газ	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
меш жылытуу				100			
башка орнотуулар	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
башка кайра жаңылануучубулактар же энергияныүнөмдөөчүорнотуулар (мисалы, көпкө күйүүчү мештер ж.б.)		жок	жок	жок	жок	жок	жок
КТК полигондорунун саны (даана)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
КТКны кайра иштетүүбоюнчаишканалар же коңшуаймактардагымындайишканаларменeнмакулдашуу (бир.)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Санкцияланбаганполигондордун саны (бир.)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Кен казыпалуутармагынынобъекттери (бир.)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Экологиялыктобокелдигижогорукенказыпалуутармагынынобъекттери (даана)	жок	жок	жок	жок	жок	жок	жок
Тазалоочукурулмаларарkылууөткөнсаркындысуулар (%)	100	100	100	100	100	100	100

7.2. Учурдагыкырдаалга анализ жүргүзүү

Ак-Кудук айыл аймагында таштанды калдыктарын чыгаруу иштери «Ак-Кудук» муниципалдык ишканасы тарабынан жүргүзүлүүдө. Таштанды маселеси биздин аймакта эң көйгөйлүү маселелердин бири болуп келет. 2043-жылы АТР алкагында муниципалдык ишкана ачылган. Жергиликтүү бюджет тарабынан таштанды чыгаруучу 1 авто унаа алынды.

Ак-Кудук айыл аймагынында мыйзамдашылган полигондордун жоктугунан, майда таштанды таштоочу жайлар көбөйүп, андагы таштандылар шамал болгондо учуп , айланадагы талаалар таштандыга толуп, жайкысын жагымсыз жыт чыгарат. Ал мыйзамсыз полигондорго ар кандай таштандылар ыргытылат, малдын өлүгү, терилери ж.б. ыргытылган учурлар бар. Мындан улам жугуштуу оорулардын пайда болуу коркунучу бар. АӨ жана Ак-Кудук муниципалдык ишканасынын кызматкерлери аймактын тазалыгын камсыз кылуу максатында атайын агартуу иштерин жүргүзүүдө.
Экологиялык маселелерде бир катар көйгөйлөр бар:
-Кант шаарынын саркынды сууларынын Киров айылы боюнча ачык арыктан агып отуусу.
- Киров айылындагы коп кабаттуу турак уйлордун саркынды суулардын туура эмес жерден агып чыгуусу
Айыл аймактын аймагында канализация жок болгондуктан, өзгөчө айылында тиричилик саркынды суулары жерге (септик) сиңип, ичүүчү суулардын булгануу коркунучун жаратат.
- Кант цемент заводунун тутуну жакын турган Котовское айылынын абасынын булганышы

- Хунчи айылындагы тоок фермасынын тооктордук кыгы айылдын абасынын булганышы
-Таштандыларды чогултуу үчүн контейнерлердин жетишсиздиги;
- Таштандыларды чогултуу үчүн кызматкерлердин жетишсиздиги;
- Таштандыларды кайра иштетүүчү ишканалар жоктугуу;
- таштанды тогуучу полигондун жоктугу
-толуп калган Беккари чункурунун тегерегинин тосулбагандыгы
- башкы айыл аймактын пландыгын жоктугу

Чечуу жолдору:

- Кант шаарынын саркындуу суулары боюнча Кант шаарынын мэриясына кат менен кайрылуу
- Киров айылынын саркындуу суунунун чыгып кетуусу менен МИ жана айыл окмоту тарабынан жол табуусу
- Тоок фермасынын жетекчилигине кайрылуу
- Беккари чункурунун тегерегин тосуу жана башка жерден Бекари чункурун казуу.
- Чу дарыясынын жээктерин бекемдоо
- Сейсма туруктуу жерлерди уймо уй кыдырып аныктоо
- Корктондуруу иштерин жургузуу

Бүгүнкү күндө Ак-Кудук айыл аймагында таштандыларды чыгаруу иштери муниципалдык ишканасы тарабынан жүргүзүлүүдө.

Полигондордун абалы жана таштандыларды ташып чыгаруу жана көмүү үчүн зарыл болгон жайлардын жоктугу жакынкы келечекте ААнын экологиялык абалына өтө терс таасирин тийгизиши мүмкүн. Кырдаалды жакшыртуу үчүн катуу таштанды калдыктары (КТК) полигонду рекультивациялоо, таштандыларды ташып чыгарууну уюштуруу боюнча иш-чаралар, ошондой эле долбоор толукталганда жогорудан келген маалыматты пайдалануу боюнча чоң долбоор каралган. Азыркы учурда Кант мэриясы менен келишим түзүлүп, АА таштандылары Жээк а/ө полигонуна ташылып чыгууда.

7.3. Экология маселелери

Артыкчылык	**Мүмкүнболгончаралардынжалпысүрөттөлүшү**	**Күтүлгөннатыйжажанамөөнөттөр**
Кант шаарынын саркындуу суулары боюнча Кант шаарынын мэриясына кат менен кайрылуу	Жабдууларды сатып алуу жана орнотуу	Бул жерде баалуулуктар менен натыйжа жана бул натыйжаны алууга мүмкүн болгон убакыт көрсөтүлөт, мисалы, “Коопсуздук талаптарын сактоо менен уюштурулган суу менен камсыздоо кызматтарынан пайдалануучу калктын үлүшүн 95%га чейин көбөйтүү”
Киров айылынын саркындуу суунунун чыгып кетуусу менен МИ жана айыл окмоту тарабынан жол табуусу Тоок фермасынын жетекчилигине кайрылуу	Саркындуу сууларынын агысуу тутукторун ондоо же жаныртуу	Калктуу конуштарды жакшыртуу, экологияны коргоо
Беккари чункурунун тегерегин тосуу жана	айыл аймактын өлгөн малын ар кайсы жерге	2025-2027-жж Жергиликтүү бюджеттен жана

башка жерден Бекари чункурун казуу.	таштообосун	өнүктүрүү фонддору менен бирдикте ишке алып баруу. Мал-жандыктардын оору жугузуп алуу коркунучу алдын алуу
Таштандылардан айлана-чөйрөнүн булганышын алдын алуу	Коомдукжайлардаатайынташтандычелектеринорнотуу	2024-2026 Бала-бакчаларда, мектептерде, кантордо Фаптарда жана башка баардык коомдук жайларда таштанды челектерин уюштуруу. Муниципалдык ишкана менен бирдикте